

USKLIČNIK

Srča od esejčića

ODLAŽEM I ČEKAM. Posle pročitane knjige Lajoša Kesegija znao sam da je moram prevoditi. Na istom smo tragu: Hamvaš, Lajoš Sabo, Niče... Iskustvo koje je on pribrao fermentovalo se u odista kratke zapise. Ali se naslućuje pređeni dugi put i nađeni izraz. Kratka rečenica. Kesegi je sasvim pobedio strah od pretencioznog; samo je misao vredna pažnje ako je rečenica duga, komplikovana, teško razumljiva; samo debele knjižurine nose težinu i teret našega sveta.

A upoznati Lajoša Kesegija i razgovarati s njim u više navrata znači saznanje da su sve njegove misli potvrđene njegovom ličnošću. Nema razlike između napisanih rečenica i života kojim Kesegi živi. Ako kaže nebo, nebo; ako otrov – pa onda kukuta. Ne samo odgovornost, nego sklad koji uspokojava, ma kakav da je krajnji ishod. Dakle, moguće je jasno videti ovaj naš svet, ne poludeti od užasnog saznanja, čak ostati normalan.

Kesegi nudi rečenice, misli, čak reči. Onima kojima su potrebne. Ne drži mnogo do svoga autorstva, jedino, tako se zbililo, eto, baš on je to pribeležio. Mogao je i neko drugi, mogao je i on nešto drugo.

Ima li sagovornika?

Pitanje nije retoričko, čitaoče, odazovi se!

Svet ne objašnjavati, ne skleparati teorije; živeti i zagnjuriti se potpuno u život: potonuti ili ne potonuti, nije pitanje sad, već očekivana posledica, sam čin.

A protivrečnosti?

Trebalo bi izdvojiti samo nekoliko misli autora i odmah videti: svet je prepun protivrečnosti, kao i sam čovek, bilo da piše ili ne piše; ako je misao duboka, ako želi da obuhvati, ne samo krišku, već ceo svet – mora biti protivrečna. Ali ako je pisac iskren, on se ne poigrava protivrečnostima, paradoksima, već ih bolno saopštava.

SAČEKAO SAM. Najlakše i najlagodnije: posle pročitane knjige započeti prevodjenje. Ali ja sam u poslu koji ne smem da odlažem, koji me čeka; samo ga ja mogu dovršiti, izbegavanje nije suočavanje. Istina, nemam rok, ali ja sam svoj rok i svoje vreme. Ali čim sam dovršio prevod poslednje stranice romana Petera Esterhazija *Harmonia caelestis*, – jednogodišnji rad, gotovo hiljadu stranica –, još isti dan, kao zasluženu nagradu, počeo sam da prevodim Kesegija. Uz veliko zadovoljstvo.

U kamp-prikolici u Ribaševini dovršavam razgovore s jednim Mađarem i odmah započinjem (nastavljam) s drugim. A nijedan od njih kao da i nije Mađar; obojica odista pripadaju čovečanstvu. Čak kada bih okupio ove seljane, mislim da bi vrlo lako razumeli obo-

jicu pisaca. Možda bi im čak mislilac Kesegi bio bliži, gotovo prislan. Ne bi ni mogli razumeti da je Mađar i da su te misli prevod. Kao da govori neko naš, s našim iskustvom.

Apsolutna saglasnost prevodioca s autorom. Samo na dva-tri mesta glavobolje, koje rešenje primeniti u prevodu, da li je baš to misao pisca, neće li kolokvijalni izraz da ga ošteti...? Sve ostalo prozračno, vedro, plavo, s belim oblačićima.

Ako neko sme da koristi kratku rečenicu, tek onda je istinski stvaralac.

U Kesegijevoj knjizi nema valjda nijedna neobična reč (možda će za nekoga biti neobičan poneki termin, ali ne za poznavaoce Hamvaša, L. Saboa, Ničea...), nema knjiških reči; čovek razgovara sa sobom, sa svojim sabratom, govori jednostavne reči iza kojih nema ništa drugo do ono što hoće da kaže, da saopšti svoje iskustvo i svoj doživljaj sveta oko sebe i u sebi, ali ne kao mučenik koga niko ne razume, pa jauče na sav glas. Govori čovek. Zato ga je lako prevoditi.

Evo, ipak, nekoliko izdvojenih rečenica:

Svako bi voleo malko besmrtnosti.

Slobodna volja je umrla kada je ustala protiv deset zapovesti.

Ono što znam postojalo je i onda kada nisam znao.

Svaka dobra knjiga, poput ruke koja miluje, produžava nam život.

Moje sposobnosti čile: više nikoga ne umem da sledim.

Osećaj bola smo dobili da ne bismo pričinjavali bol.

Nije strašno što nema puteva, nego što niko ne traži svoj.

Ovaj vek je bio onakav kakvi smo mi.

Sledili smo čudne stope za koje se ispostavilo da su naše.

Oprostite svima koji su napisali knjigu.

Sanjati i sve preneti u budnost.

Jer nečoveštvo počinje onda kada čovek nešto zaboravi. Zaboravi da je čovek.

Ono o čemu se ne može govoriti, o tome treba pisati.

Nikada se ne odštampa rukopis, uvek nešto drugo.

Originalna knjiga *Ne légy távol! (Ne budi daleko!)*: u našem izdanju nije kompletno prevedena. Prvi i treći ciklus su izborom sažeti u jedan (s dozvolom autora: uzmi šta god hoćeš, izostavi šta god misliš, premeštaj kako ti se sviđa...!), dok je drugi preuzet u celini. Nadam se da time nisam oštetiо autora.

A ko je Lajoš Kesegi? Tražio sam od njega da mi napiše kratak esej o sebi: ko je on. Ako u međuvremenu pristigne, nije sigurno da će, biće ovde priložen.

Dotle:

Autor živi u Vespremu, u Prekodunavlju. Trenutno je umetnički sekretar pozorišta u lepom gradu i još lepšem pozorištu. Arhitekta? Filozof? Mislilac? Pisac? Esejista? Ne znam. Verovatno ni on.

Pored navedene zbirke, objavio je i drugu knjigu, *Gyémántfűrész-szútra (Sutra-dijamanтна testera)*, Vesprem, 2000. Opet eseji (Hamvaš, Sabo, Niče; Beme, Dekart, Lajb-nic; pa pisci: Tagore, Jokai, Viktor Čolnoki; i druge teme; najobimniji je tekst o Niče-u, opet kratki esejistički zapisi, ali procedeni, podsticajni, žive, a ovamo samo drugi o Niče-u!), dakle duboko i „nenaučno“ o misliocima, piscima, delima i o ličnom pristupu s punom odgovornošću. I ovu knjigu treba prevesti.

Kesegi veli da sada ništa ne piše, ne zna ni kada će, niti da li će...

Ima odraslu ćerku iz prvog braka; naglašava: sreo je pravu ženu, upravo je zaljubljen.

PRISNA OSLOVLJENOST. Ako stvaralac svojom napisanom mišlju može prisno da oslovi čitaoca, luk je uspostavljen. Nikakva naknadna objašnjenja nisu potrebna. Razgovor je započeo i traje. Uzbuđenje zamenjuje radoznalost. Ruku pod ruku, za sada dvojica.

Ribaševina, 14. avgust 2001. godine

Sava Babić

